

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Az aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában, földszint.
Kéziratokat nem adunk vissza.

Telefon-szám: 151.

ELŐFIZETÉS: Helyben 1 évre 12 frt, 1/2 évre 6 frt, 1/4 évre 3 frt, 1 óra 1 frt. — Vidéken 1 évre 14 frt, 1/2 évre 7 frt, 1/4 évre 3 frt 50 kr, 1 óra 1 frt 20 kr.

HIRDETÉSEK: 6-hasábos petit sor egyszer 10 kr, minden követhetőnél 8 kr. Bélyegdíj külön 30 kr. Nyiltér sora 20 kr.

KIADÓ-HIVATAL:

ARADI NYOMDARÉSZVÉNYTÁRSASÁG (az aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.)

Telefon-szám: 151.

Báró Bánffy s az ellenzéke.

Budapest, márczius 13.

— á — Apponyiék s szövetségeseik már nagyon türelmetlenné váltak a hatalom után való vágyakozásukban. S miután sem számarányukkal, sem pedig okoskodásukkal győzni nem tudnak, előszedték a botránycsinálásnak általuk már többször kipróbált fegyvereit, hogy így ha lehetne, Bánffy-t elkedvetlenítve, kormányával és pártjával együtt lejárassák.

A mostani vita végén, midőn a miniszterelnök felszólalt, csakugyan megkezdtek a minden fajtájú spektakulumokat. — Egyszerűen kilármázni szeretnék Bánffyt a miniszterelnöki székből, abban a hitben, hogy ha kibeszélni nem hagyják, e tényben az ő tekintélyhiánya fog megnyilatkozni s így lassanként kivesz belőle és pártjából mind a lélek.

De hát ez hiába való fáradság lesz. Bánffy sokkal szívósabb s kitartóbb, hogy sem ellenében ez a gyerekes fogás hathatós legyen. Neki ma még inkább — a fuzió-tárgyalások sikertelensége után — kötelessége megállni helyét s megóvni a mai napság egyedül kormányképes párt kormányképességét úgy föl- mint lefelé. S ezen párt is éri a kitartás s merev ellenállás kötelességét, mert éppen a mostani költségvetési vitának teljesen közjogi vá történt elfajulása, az állítólag közjogi alapon álló ellenzéknek veszedelmes s a szélbali irányzatoknak kedvező kiegyezés-feszégetése bizonyítja, hogy neki rendületlenül s a szokottnál is nagyobb vigyázással kell megmaradnia a már harmadfél évtizeden ke-

resztül üdvösnek bizonyult 1867-iki alap védelmezésének őrtornyaiban.

Most az ellenzéki lapok avval is törekzenek hangulatot csinálni Bánffy ellen, hogy mily kicsi szónok ő Apponyihoz képest. Persze Bánffy nem beszél olyan cifrán, mint a nemzeti párt nem nagy, de annál hosszabb vezére, de hát éppen e »persze« alá tartozik az a kérdés is, hogy a szép szó, vagy az erős kormányzati tettei hasznos-e az ország üdvösségére?

S Bánffy beszéde, bár minden frázissallangot, virágdiszt nélkülözött, éppen ily erős és üdvös tett volt Apponyi felczomázott szavaival szemben. Apponyi ismert hangu beszéde — azon alap feszegetése, mely alap az ország államisága fejlődésének bámulatos sikert biztosított, mely a magyar nemzetnek biztosítja minden ellenségeivel szemben Ausztria közös védelmét s a dinasztia bizalmát. Bánffy nem cifra beszéde pedig ez alapnak, az 1867-iki kiegyezésnek rendithetlen megvédelmezése volt s kimutatása annak, hogy a kiegyezés bolygatása állami egyensúlyunkra s a nemzet s dinasztia jövő biztonságára egyenlően fontos bizalom fenntartására s a nemzet békés fejlődésére nézve nagy közveszélyekkel jár.

E kiegyezés mellett van már harmadfél évtized óta a nemzet roppant többsége s ez előtt többet ér a Bánffy-féle egyszerű igazság, mint az Apponyi-féle cifra sallangos s ékes szavu csábitgatás.

BELFÖLD.

Az ülésszak berekesztése. Ama tárgyak elintézése után, melyeket a képviselőház elnökének javaslatára immár napirendre kitűzött, további előterjesztések nem fognak a házban tárgyalás alá kerülni a jelen ülésszakban. Mihelyt a főrendiház letárgyalja a költségvetést s a hátralévő két egyházpolitikai törvényjavaslatot, be fog rekesztetni az országgyűlés harmadik ülésszaka. Az egyházpolitikai törvényjavaslatokra vonatkozó főrendiházi nuntium és a közigazgatási bíraskodást szabályozó törvényjavaslat a berekesztést nyomában követő negyedik ülésszak elején kerülnék a képviselőházban napirendre.

Zólyom megye főispánja. Zólyomról írják, hogy ott határozottsággal állítják, hogy Zólyom megye főispánjának nemeskéri Kis Pál orsz. képviselőt nevezik ki. Ez esetben a zólyómi kerületben Zsilinszky Mihály államtitkár lép fel, kinek megválasztása alighanem egyhangu lesz.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

— Az „Aradi Közlöny“ távirati tudósítása. —

Budapest, márczius 13.

Kezdeté délelőtt 10 órakor.

Elnök: Szilágyi Dezso.

Jegyzők: Perozel, Schóber Ernő és Hock János.

A kormány részéről jelen vannak: Bánffy Dezso miniszterelnök, Lukács László, Perozel Dezso, Dániel Ernő, Josipovich Imre br., Fekervári Géza és Erdélyi Sándor miniszterek.

Hitelesítették a múlt ülés jegyzőkönyvét.

Görgy Béla előadó bejelenti az igazságügyi bizottság jelentését a mentelmi jog módosítására.

Az „Aradi Közlöny“ tárczája.

A vallásos unio hatása a románságra.

Irtá: Janosé Benedek dr.

Ha nem is sikerült az egész románságot uniózni és az uniótak közül is később nagyon sokan visszaállottak az orthodox egyház kebelébe, azért az unio mégis elhatározóbb befolyást gyakorolt az erdélyi románság állapotára, mint bármely más eddigi esemény vagy intézkedés. Nem ragadta ki ugyan egyszerre a román népet a félbarbárság állapotából, mert hiszen ezután is sok a panasz a kóborló oláhok ellen, de lassanként beleoltotta e népbe a nemzeti öntudatot s ez által — úgy szólva moralizálta az eddig csak tömeget. A római származás tudata az unio után kezd terjedni a románság gondolkozni kezdő rétegeiben: „Bizonyos relatióból írom azt is — írja Retegi György 1761-ben — hogy Hunyad vármegyében a főispánnak, Balog László urnak expresso így írtak az oláhok: „Nem győzünk eleget csodálkozni rajta, mi az oka, hogy benünket ti magyarokul ti ennyire opprimáltatok s az jobbágyágnak jármát is nyakunkba vetétek, holott mi sokkal többen vagyunk s voltunk a magyaroknál, s mi nagyobb, régebben is vagyunk ez országban nálatoknál, mert még a régi dákusoknak vagyunk reliquiai“. De ez hazugság, mert római kolonia az oláh natio, — más volt a dákus, — mert nem volt

ilyen istentelen gonosz nemzetség, mint ez az oláhok. Ezt bizony megvallom, hogy félek, mert ha valaki jobban is ezekre adja ezen dolgot, minket bizony szaporán elpusztíthatnak, mert Erdélyben könnyen vagyunk tíz anynyi oláhok, mint magyar. Mind az unioinak gyümölcse fog lenni ez is, mert azzal, hogy katholicussá legyenek, megengedtetett nekik, hogy scholát erigaljanak; állítottak is volt Balázsfalvára oly gymnasiumot, melynek öt-száz tanulója meg volt; a kik oláh, magyar, deák, német nyelvet derekasan tanulhattak, mely ha durát volna, református ur, ki ért volna promittot; de Isten azt most ezáltal a süzsavar által pro nunc elszélesztette.

„Mind az unioinak gyümölcse“ volt bizony ez. Az unio okozta, hogy román papság magasabb képzettségre tett szert, mint a minővel az unio előtt birt s e magasabb és természetesen latinos képzettség hozta közelebb a tudós hiedelemben rég élő római eredet tudatához. Analogiáért sem kellett valami messze menni, hiszen a magyar történet-tudomány Otrokosi Főris Ferenc „Origines Hungaricae“ (1693. Francuereae) című könyve után a mi őseink s a mi nyelvünk eredetét is a lingua primigenia-ból, a héberből származtatta. A keleti dicső és nagy nemzetektől való származás gondolata őstörténelmünk józan és kritikai felfogását ép oly lehetetlenné tette körülbelül a jelen század negyedik évtizedéig, mint a római származás a románság régi tör-

téneteinek ilyen felfogását a román történet-írók részéről egészen napjainkig. De a mint a mi nemzeti újjászületésünkhöz, nemzeti és állami aspirációink újraeredéséhez lényegesen hozzájárult a dicső eredetnek és a régi dicsőségnek folyton ható emlékezete, ép úgy hatott az ébredezni kezdő románságra is a római származás dicső és lelkesítő tudata.

Azt sem szabad elfelednünk, hogy Sinkai mondása szerint az unió oláh papság nagy része az egész unióból csak annyit értett, hogy most mindenikökből nemes ember lesz. Nem lett ugyan belőlök nemes ember, de napról-napra élénkebb lett bennök a törekvés, hogy az unitus román klérus a katholicus klérussal mindenben egyenlő legyen. Hogy ezt elérhesék, magát a román népet is igyekeztek mindenben emelni. Jogokat kértek számára; oly jogokat az igaz, a melyeknek sem birását, sem elvesztését nem tudták történelmileg kimutatni s a melyekről ezért mindössze is csak annyit tudtak mondani, hogy azoktól őket nem törvényes hatalom, hanem az idők mostohaságai fosztottak meg, még pedig az elmúlt századokban.

Az unitus román klérus érdekeinek legelső erősebb védelmezője, Klein Innocentius püspök volt, ki püspöksége ideje alatt 24-r. kérelmezett III. Károly királyhoz az egyesült román klérus és a román nép érdekében. E kérelmekben nemcsak azt sürgetti, hogy az egyesült gör. katholicus püspök az erdélyi

Annak idején napirendre tűzik.

A ház harmadszori felolvasásban is elfogadta a költségvetési törvényjavaslatot.

Tárgyalták a közlekedési bizottság jelentését a viczinális vasutakról.

Bethlen Balázs gr. előadó felszólalásai alapján a ház a gurahoncz-nagyhalmágyi és a pardány-zsombolyai helyiérdekű vasutakra vonatkozó javaslatokat vita nélkül elfogadta.

A t e m e s v á r - n a g y s z e n t m i k l ó - s i vasutnál

Bethlen Balázs gr. előadó elfogadásra ajánlja a bizottság jelentését.

Zselénszky Róbert gr. nem hajlandó a javaslatot elfogadni, amire nézve határozati javaslatot is nyújt be. Azzal indokolja, hogy ez a vasut nagyon drága s így hasonló állapotokat statuálunk, mint tsatuáltunk a nagy vasutak építésénél. Miért nem építik a vasutat olyan budgetvel, mint például az arad-borosjenői vasutat? (Helyeslés balfelől.)

Dániel Ernő kereskedelmi miniszter kijelenti, hogy ez csak formai dolog, mert ebben az ügyben a ház már tavaly határozott. Ami pedig a borosjenői vasutat illeti, Zselénszky tudhatja, hisz ismeri a viszonyokat, ott az építést csak a legszükségesebb beruházásokkal ejtették meg. De utóbb olyan befektetések történtek éppen ennél a vasutnál, hogy ha ezt is tekintetbe vesszük, aligha lehet ezzel a vasutal argumentálni a szóban forgó vasut ellen. (Helyeslés jobbfelől.) Kéri tehát a határozati javaslat mellőzését. (Zajos helyeslés jobbfelől.)

Péchy Tamás: A miniszter formai szempontból nem kifogásolható álláspontja helyrekeredett. Ami azonban általában az építési költségeket illeti, utal az ő miniszterkedésére, mint példára, hogy lehet azért a vasutakat olcsón is építeni.

A vitát bezárták.

Bethlen Balázs gr. előadó a határozati javaslattal szemben a bizottságjelentését ajánlja elfogadásra. (Helyeslés jobbfelől.)

Zselénszky Róbert gr. fenntartja indítványát s egyben utal az arad-csanádi vasutra, amely szintén olcsóbb volt, jóllehet sok befektetéssel járt.

Dániel Ernő miniszter kéri a javaslat mellőzését. (Helyeslés.)

A többség a bizottság jelentését fogadta el.

A p o z s o n y - d u n a s z e r d a h e l y i és a s z i l á g y s á g i helyi érdekű vasutra vonatkozó jelentést vita nélkül elfogadták.

A s z e n t - á g o t a - s e g e s v á r i h. é. vasutnál felszólalt

Neményi Ambrus előadó, a ki a javaslatot elfogadásra ajánlja.

Horánszky Nándor a pótdót sokalja s ezért nem fogadja el a javaslatot.

Bauszner Guidó a javaslatot elfogadja.

Issekutz Győző csatlakozik Horánszky álláspontjához és a javaslatot nem szavazza meg.

Dániel Ernő a javaslatot a felszólalások

ellenében elfogadásra alánlja. (Helyeslés jobb felől.)

A javaslatot a ház megszavazta.

Ot perc szünet volt, mely után tárgyalták a székely vasutat. — Az előadó után felszólalt

Szederkényi Nándor is, de nem a székely vasutakról, hanem Eger vasuti érdekeiről, tehát haza beszélt.

Apáthy Péter a székelység érdekeit pártfogolta.

Dániel Ernő miniszter felszólalása után a javaslatot megszavazták.

*

Budapest, március 13. (Saját tudósítónk távirata.) A képviselőházi ülés további folyamáról tudósítónk a következőket sűrűnnyzi:

Ülés végén Hortoványi József interpellált azért, hogy Nyitrán miért szállásoltak el annyi katonaságot és miért rakták a katonákat mind az ellenzéki választók nyakára.

Perczel belügyminiszter azt felelte, hogy már elrendelte a vizsgálatot s amint az adatok megjönnek felelni fog.

Legközelebbi ülés hétfőn lesz.

IDŐJÁRAS.

Legnyomás: reggel 7 órakor 759.8 milliméter. délután 2 órakor 760.5 milliméter. Hőmérsék: reggel 7 órakor C° + 8.5, délután 2 órakor C° + 8.5. Szél iránya és ereje: reggel 7 órakor K. 5. délután 2 órakor DK. 5. felhőzet: reggel borult, csepeg, délután borult. Csapadék az utóbbi 24 órában: 0 milliméter.

Zajos közgyűlés.

— Saját tudósítónktól. —

Első nap.

Arad, március 13.

Szokatlanul zajos volt a közgyűlés, szokatlanul zajos épen azoknál a pontoknál, a hol a szótlán jóváhagyást remélte mindenki. Ez is bizonyítja, hogy a közelgő vihart mi sem sejtetheti.

Az ülés napirendje előtt az elnök kegyeletes szavakkal emlékezett meg a megboldogult Albrecht főhercegről, majd Petco Lázár elhunyt városatyáról, kiknek halála fölött a közgyűlés egyhangú részvétét nyilvánította.

A kénsvá és műtrágyagyár részére szükséges telket megszavazta a közgyűlés.

Erdekes pontja volt a közgyűlésnek, mikor a tanács ön maga ellen szavazott.

A dolog úgy történt, hogy Somogy megye felírt a miniszterhez, hogy az a jelenlegi türethetetlen gazdasági viszonyokon törvényileg segítsen. A somogy megyeiek megküldték Arad-

nak az ártatlan átiratot, melyben feliratuk pártolását kérik, a feliratot azonban (s ez elveiknek programja) elfelejtették csatolni. A tanács, kissé figyelmetlenül siklott át a dolgon, (amint azt a főispán, s a polgármagy is beismerték) és így a feliratot pártolás végett hasonlóan pártolólág terjesztették a közgyűlés elé.

Es itt van a vigjátéki helyzet. — Boros Vida, recte Edvi Illés László, kik a felirat keletkezését ismerik, azt tanulmányozták, leleplezték a manipulációt, melyet a tavaly elszakadt gazdák pártja akart keresztülvinni.

Csempészet útján ravasz fondorlattal akarták megnyilatkoztatni a várost az ő agrár-politikájuk mellett.

Szerencsére, tervük hajótörést szenvedett.

De a tanács helyzete mégis furcsa maradt: mert ő, aki az átiratot pártolólág terjesztette be a közgyűlésnek, a helyzet megismerése után kénytelen volt a saját javaslata ellen szavazni.

Igy a közgyűlés az átiratot egyszerűen tudomásul vette.

E tárgy után kezdett a közgyűlési terem ásítani. Üres padosorok előtt kezdett bele a törvényhatósági bizottság a csatornázási kölcsön tárgyalásába.

Sokan és sokat beszéltek, s a dolog vége az lett, hogy a tanács javaslatát a közgyűlés egyhangúlag elfogadta, amit különben a sok szófecsérlés nélkül is megtehetett volna, ha ugyan Arad közgyűlési terme nem volna alkalmas arra, hogy ügyvédi irodák reklamhelyeül szolgáljon a karzaton hallgatódzó oh! nép előtt.

Az ülésről, mely este nyolcz órakor ért véget, az alábbi részletes tudósítást adjuk.

Napirend előtt.

Elnöklő főispán megnyitja az ülést.

A tárgysorozat előtt Fábrián László főispán kegyeletes szavakkal emlékezett meg Albrecht főhercegről haláláról. Az elhunyt fenségben a király hű rokont, a közös hadsereg legelső tábornagyát, s győztes hadvezérét vesztette el. A királyi családot ért mély gyász minden magyar polgár átérezte, éppen ezért indítványozza, hogy Arad város törvényhatósága fejezze ki a haláleset feletti részvétét jegyzőkönyvileg, arról értesítse a belügyminisztert, kit kérjen fel a részvétiratnak legfelsőbb helyre való eljuttatására.

Egyhangúlag elfogadtatott. Hasonlókép jegyzőkönyvileg fejezte ki részvétését a közgyűlés, Petco Lázár törvényhatósági tag elhalálása felett.

guberniumnak ép úgy természetes tagja legyen, mint a róm. kath. püspök s hogy az oláh papok, kántorok és dászkalok mentesek legyenek a közterhektől s ingyen sőt kapjanak a kincstártól, mint a többi felekezetek egyházi férfiai, hanem azt is, hogy nemcsak az unitus oláh papok és nemesek tekintessenek úgy mint indigenák, hanem a nem nemes román nép is úgy tekintessék, mint e hazának valóságos fia. nem pedig mint jövevény. Es mind e követeléseknek is természetes vezére az egyházak mellett. Példáját az idők viszonyaihoz módosultan követik utódai is kisebb-nagyobb mértékben mindnyájan, egész Sterca Sinlutiú-ig és Siaguna-ig bezáróan.

A míg az unio következtében a román klerus kulturális és nemzeti öntudatban lassan ugyan, de folytonosan emelkedik, a román nép sem marad meg teljesen régi félbarbár állapotában. Igaz ugyan, hogy most is sok baj van velök. Nemcsak a Rákóczi-féle kurucz korszakban fosztogatnak Pintea, Balika s Bukur emberei és Cserey Mihály szerint nemcsak a „Kövéri kutyá-tolvaj oláhok pusztítják el az egész országot s hajtják ki a sok mé-

nest, ökröt, juhot Erdélyből“, hanem a kurucz háborúk után beállott békeesség idejét is többször megzavarják. Így mindjárt 1720-ban Dobrán kitor a hunyad-megyei oláhok lázadása s csakhamar oly mértéket ölt, hogy Dévát is elfoglalják, a honnan rendes sorhadnak kell őket kiverni. 1727-ben Abrudbánya vidékén lázadnak fel újra és ismételtén.

De nemcsak a vármegyének van sok baja az oláhokkal, hanem a szászöldi hatóságok sem tudják mit csináljanak velök. Az erdélyi parancsnokló császári tábornokoknál folytonosan panaszkodnak az oláhokra, kérve ellenök védelmet s fegyveres beavatkozást. Végre Közigsegg gróf, egyike Erdély főhadiparancsnokainak megunja a sok panaszt s elhatározza, hogy egy merész operációval örökre bedugja e panaszkodások kutféjét. 1725-ben memorandumot terjeszt fel a császárhoz az iránt, hogy O felsége telepíttesse ki a szászöldi oláhságot Kis-Oláhsországba, a mely számtalan török és tatár pusztítás miatt einéptelenedett s helyökbe telepíttesse a szászok közé németeket: „mert a szászok, hogy a más két nemzetől nyakukra tolt aránytalanul nagy közterheket valahogyan elviselhesék, magok közé telkeikre, mint zselléreket tömérdek oláhokat befogadtak és ezek annyira elszaporodtak, hogy most már a szászokat majdnem felülmulják. Ezek a befogadott vendégek azán a szászokat gonoszsággal, tolvajsággal, va-

rázsással és titkos gyujtogatással még jobban tönkre teszik.

A szászöldi románság morális és kulturális állapota Közigsegg gróf Memoranduma szerint 1725-ben sem igen sokkal volt jobb, mint Gobelin püspök idejében, mert a szászok és az oláhok között kötött nagy-disznódi szerződés majdnem azonos bűnökkel vádolja őket, mint Közigsegg gróf Memoranduma. De nemcsak a szászöldi románság volt ilyen állapotban, hanem az ország más részében lakó sem volt különb. Még Mária Terézia idejében is azt kéri a temesvári vár parancsnoka a császárnétól: engedje meg neki, hogy az oláhokat, kik az ujonnan telepített német lakoságnak sok kárt okoznak, elkergethesse valahol, a törökökkel határos szélékre, hisz ezek az oláhok még rosszabbak, mint a törökök.

Az unio volt ugyan a románság civilizátora, de kezdetben nagyon lassan hatott. Sok akadályt okozott az is, hogy az oláhság nagy része visszatérve az orthodox vallásra, nemcsak magára hagyatott lett, hanem valóságos ellenséges indulattal fogadott mindent, mi a gör.-kath. klerus és az azt támogató kormány részéről jött. A románság e részének civilizálódása csak akkor kezd lassanként megindulni, mikor II. József császár felállítja a gör. keleti püspökséget. A gör. keleti papok még ekkor is rendkívül alacsony fokán állnak a miveltségnek. Ezek a papok — írja a

E kegyeletos aktus után **Mittner-József** emeritált tömjén bacillus mennydörgött a bal oldalról, katolikus modorban. Mennyire lehet komolyan venni az ő felszólalását, legjobban bizonyítja, hogy amiről a ridiculus Danton beszélt — nem is létezik.

Salacz Gyula kir. tanácsos polgármester felvilágosította a törvényhatóságot, hogy a **Mittner** által emlegetett templom-bizottság (mely állítólag nem teljesíti a köteleességét) sohasem is volt megválasztva.

Mittner József akkor visszasszívja felszólalását, s egy olyan bizottság kiküldését kéri, mely a templomépítést sűrűn kereszthajthatná.

Salacz Gyula polgármester kéri a közgyűlést, várja be, míg pénze a kamatokkal együtt annyi lesz, hogy egy impozáns templomot építhessen, mely méltó Aradhoz. A templom, s a plébánia fenntartása pár ezer forintot emészt fel évente, azzal pedig a város jelenleg nem rendelkezik.

A közgyűlés **Fábián László** felszólalása után napirendre tért az interpelláció felett.

A kénsvagyár.

A magyaripar és kereskedelmi-bank műtrágya és kénsvagyárt óhajt létesíteni Aradon. A gyárban mintegy száz egyén kap foglalkozást. A kereskedelmi bank nem kér a várostól mást, mint a versenytelen, a lovassági laktanya megett, nyolcz katasztrális hold területet, melynek holdját 600 frt örökön megvenni hajlandók. A gazdasági szék pártolólag terjeszti be az ajánlatot, annyival is inkább, mivel a tulajdonosok időközben beigazolták, hogy a gyár felállításához közegészségügyi tekintetből sem ellenezhető.

Blaskovits Antal holdankint 800 forintért akarja eladni a telket.

A névszerinti szavazás megejtése után a közgyűlés óriási szavazattöbbséggel azt határozta, hogy a kénsvagyár részére holdankint 600 forintért adja el a telket.

Polgármesteri jelentés. A pénzügyminiszter leirata és a monografikus vállalat segélyezése.

A polgármester múlt hóról szóló jelentését, melyet lapunk tegnapi száma egészen közölt, a közgyűlés tudomásul vette.

A pénzügyminiszter értesítette Arad városát, hogy a XVIII. jótékonyezéku magyar állami sorsjáték tiszta jövődelmének egy tizedrészét az aradi siketnéma iskola javára óhajtja fordítani. A közgyűlés e kiváló figyelemért hála feliratot küld ő felségének, s illetve a pénzügyminiszternek.

Tárgyalás alá került ama mű segélyezése, mely most indult meg „Magyarország megyei és városai” cím alatt. A monografikus vállalat célja az ország nevezetesebb városainak ismertetése. A kiadók támogatást, illetve segélyt kérnek a várostól. A tanács 1000 frt segélyt hozott javaslatba a közgyűlésnek.

Ellés László csak kilátásba helyezné az 1000 frtot, melyet csak a kellő garanciák

megadása után, illetve a mű Aradra vonatkozó részének megjelenése után fizetne ki.

Ezt is amaz esetben, ha vállalat szerkesztésége Arad megírását a Kölcsey-egyesület szakértőire bizza, kik a város ismertetését méltóképen írják meg.

Heeger Ernő közvetítő indítványt tesz. Kér a mű támogatására 200 frtot megszavazni.

Institoris Kálmán főjegyző megjegyzi, hogy oly kiváló munka, mint aminőnek a szóban forgó készült, még a könyvpiacra sincsen — legkevésbé olyan, mely városunk művelődési viszonyait, közéletét, közigazgatását írásban és képmen ismertetné. — Egy ily mű támogatása hazafias kötelesség.

Barabás Béla dr. a mű megjelenésének erkölcsi súlyt tulajdonít. Eppen ezért indítványozza, hogy az 1000 frt segély megadassék.

Steinhardt Mór az első, ki az erkölcsi célok elérésére tesz és áldoz, de hamar ad, biztosítékot óhajt magának. A tanács és **Ellés László** indítványát egyesíti, olyformán, hogy az 1000 forintot megszavazza, de annak kiutalványozását határidőhöz köti, mely határidő a városról szóló első füzet megjelenésének napja volna, továbbá névszerint kijelölne amaz aradi írókat, akik a műnek Aradra vonatkozó részét megírják. Ezután reflektál **Barabás** egy anegdótájára, melylyel a magyarországi népi iskolai viszonyokat jellemezte.

Heeger Ernő ebből kiindulva visszavonja 200 frtos indítványát és — semmit sem szavaz meg a mű segélyezésére.

Fábián László főispán még egyszer ajánlja a tanács javaslatát elfogadásra, annyival is inkább, mivel a mű megjelenése nem csupán helyi, de országos érdek is. A kikötések biztosítják, hogy Arad város méltó alakban szerepeljen a műben.

Ezután szavazás alá bocsátja a kérdést. Szavazott a tanács javaslata

mellett 40 városatyá
ellen 43 városatyá.

Igy a tanács javaslata három szavazattal elbukott.

A somogyi agrár-szociálisták.

Somogy megye közönsége átirat Arad városához, hogy az pártolja ama feliratát, melyet a mezőgazdaság érdekében teendő törvényhozási és kormányintézkedések végett a képviselőházhoz intézett — pártolja. A tanács az átiratot pártolólag javasolja felterjeszteni.

Boros Vida nem, hogy nem pártolja az átiratot, de — hogy éles kifejezést használjon — nevelésesnek tartja. A gyakorlati életben egy ily nagy kérdés felölő dolgot itt elintézni nem lehet. Ezek megvitatására hivatva vannak a kamarák, a szakértők, a kereskedelemügyi miniszterium. Elégségesnek tartja, ha a közgyűlés az átiratot tudomásul veszi.

Pless Mór ellenkező véleményen van az előtte szólóval, mert maga az átirat ten-

denciája olyan, hogy azt intelligens törvényhatóságnak pártolnia kell.

Ellés László a tavalyi gazdasági válságról szólván kinyilvánítja, hogy e felirat nem más mint amaz agrár-párt programjának becsempészése. Ezt pedig Aradnak pártolnia nem szabad, nem pedig azért, mivel Arad első sorban kereskedő és iparos város, ki az agrár-ügyekbe oly mértékben befolyjni — mint ezt a program kíváná, nincs hivatva. A kormány az iparosok és kereskedőkért exponálta magát mindig, ezért Arad a maga szempontjából csak hálas lehet. Ezen ezért indítványozza, hogy a tárgy felett térjenek napirendre.

Pless Mór ismét a pártolás mellett szóval fel, saját elveinek kifejtése mellett.

Steinhardt Mór azzal kezdi, amivel végeznie kellene: a napirendre terést indítványozza. A felszólalók között **Pless Mór** az, aki nemzetgazdaságtanul leg többet foglalkozott, épen ezért osodálja, hogy **Pless** úgy nyilatkozott, amint tette, s oly gyöngén érvelt a pártoló felirat mellett. Mert csak nem hiszi el **Pless**től, hogy egy hosszú program szerű átirat minden pontját első hallásra megértse, s magáévá téven azt, programjának vallja. Pártolja **Boros Vida** indítványát, mely módosulván, nem járul hozzá az átirat pártoló felterjesztéséhez.

Steiner Jakab pártolja Somogy megye átiratát, de nem tudja miért. (Felkiáltások: Halljuk! Halljuk! Szavazzunk!)

Barabás Béla dr. nem pártpolitikai szempontból szól a tárgyról, s épen ezért üdvözli a tanácsot, az indítványát. Nem hiszi, hogy volna valaki, aki a mai nyomerult gazdasági viszonyokkal lelkében, lelkiismeretében meg volna elégedve. Az átirat pártolása csupán az érdeklődés kimutatása, ez pedig kötelesség! Pártolja az átiratot. (Óriási zaj! Eláll! Szavazzunk!)

Ellés László nem merte hinni, hogy a kérdés tárgyalásánál ily vehemens vita fog keletkezni. Epen ezért méltatlan az a gyanúsítás, miutha ő a gazdák ellen foglalna állást. Ő szent meggyőződéssel — a kérdés tanulmányozása után — legjobb hittel állítja, hogy az átirat egyenes hadüzenet az ipar és kereskedelem ellen. Az örlési jog eltörlése nem más, mint a malomipar megsemmisítésének kimondása. Arad városának pedig nem szabad olyan enunociációkat tenni, melyek az ipar és kereskedelem ellen irányulnak, mivel Arad par excellence iparos és kereskedő város. A felirat nem békét óhajt teremteni, hanem fel akarja idézni az áldatlan harcot az iparos, kereskedő és gazdák közönség között. Ily felirathoz neki — ki az agrár-viszonyok javítását nem nagyhangu agitációval, hanem csendes nyugodt módon óhajtja keresztülvinni — hozzájárulnia nem szabad. (Eljenzés.)

Steiner Jakab nagy zajban beszél, egy-egy szavát lehet csupán megérteni. (Felkiáltások: Eláll! Eláll! Hallgasson.)

Salacz Gyula polgármester beismeri,

„Magyar Hirmondó” 1781-iki évfolyamának 426. lapján egy nagyváradi levelező — a kikötől az oláh népnek jámborságot, isteni és felebaráti szeretetet kellene tanulnia, rosez erkölcsűek s nem sokkal tanultabbak. Az eke szarva és juhok mellől vitetnek a felszentelésre, ámbar egyebet az olvasásnál nem tudnak is.”

Az erdélyi románágnak egy igen tekintélyes részét a kulturának és a társadalmi rendnek a katonai határőrség szervezése nyerte meg. Míg a fegyverfeladás a székelyekre rab-ságot jelentett, addig a románokra a jobbágy-ság igájától való menekülést. „Ha szükséges lett volna és megengedték volna — írja **Heidendorff** önéletrajzában — talán az összes erdélyi jobbágy-ság határőr lett volna. Hogy az I és II. román határőrezred szervezése minő hatással volt a románágra és a románágnak a magyar nemzethez való viszonyára, azt legjobban illusztrálják **Wesselényi** ezen szavai: „Az erdélyi s a mennyire tudom, a magyarországi szöbéli oláh ezrednél pedig minden iskolában a német nyelv hoztatott be. Ha ez tétetett volna a magyar nyelvre nézve s a helyett, hogy most azok nagyjára már tudnak németül, magyarul tudnának, mi nagy közöledés lenne nemzetiségünkhez! Így pedig németekké nem lettek és soha sem is lesznek, de lett a szellemnek, miben nevelték, azon következtetés, hogy azon gyű-

löséghez, mit oláh letüknél fogva irántunk táplálnak, a németek magyarok elleni gyűlölsége is hozzá adatott.

Ugy az uniólásnál, mint a határőrség szervezésénél az erdélyi románágnak nagyban reménykedett, hogy a jobbágy-ság igájától meg fog szabadulni; ezért az erdélyi román nemzeti-ségi mozgalom fejlődését lehetetlen megértenünk, ha az Erdélyben uralkodó urbéri viszonyokra legalább futó tekintetet nem vetünk. A jobbágy-ság viszonyainak rendezését a **Leopoldi** diploma után először az 1714-ki országgyűlés kísérti meg. Erre vonatkozóan két törvényt hoz az országgyűlés. Az elsőben újra megrendeli, hogy a paraszt ne merészen fejgyvert hordani, vadászni, posztóruhát, golycsinget viselni. A második pedig az iránt intézkedik, hogy mindazok a jobbágyok, kik uraik-tól kurucz mozgalmak alatt felszabadítottak, újra jobbágyokká legyenek. A földes urnak a jobbágytól joga van hetenként négy napi munkát, a zsellértől pedig 3 napit követelni. Ezt követték az 1742. és 1747-iki országgyűlések s azután a **Mária Teréziától** 1769. november 12-én kibocsátott „Bizonyos Punctumok.”

Ezek a „Bizonyos Punctumok” állapítják meg az urbéri szolgálmányok nagyságát s lesznek alapjává az urbériségnek Erdélyben egész 1848-ig. E punctumok szerint a jobbágy tartozik 3 igás vagy 4 tenyeres napszámot teljesíteni. A zsellérek pedig, kiknek a lakó-

házon és beltelken kívül még földjük is van, hetenként 2 igás vagy 2 tenyeres napszámot. Ha a paraszt az uraság székhelyétől két napi járó földnél távolabb lakik, akkor két-három hétre is vissza lehet urasági munkára tartani a jobbágyot, de ugyanennyi időt saját munkája végzésére is rendelkezésre kell hagyni. A természetnyektől tizedet fizet, sőt ott, a hol ez szokásban van, kilenczetet is. A jobbágy felesége tartozik az uraság számára évenként 4 font kendert, lent, vagy gyapjút megfontni. Viszont a földesur tartozik jobbágyának alkalmas háztelket adni és a talajviszonyoknak megfelelő mennyiségű szántóföldet és rétet. Ugy a borsó, mint a külső jószágok kimérése a „földesur okosságára” bízatik, mindaddig, míg egy későbbi legkegyelmesebb kir. rendelet közelebről meg nem határozza. A földesur azonkívül kötelezve van arra is, hogy a jobbágy-nak legeltetést és faizást engedjen. Ahol az erdő régi idők óta a faluhoz tartozik, ezután is úgy lesz, de a földesur tulajdonjogának elismerése mellett. **Szent Mihály** napjától karácsonyig a jobbágyoknak szabadkorcsmáltatási joguk van.

Ezek a pontozatok voltak az erdélyi urbériség alapja. Tagadhatatlan, hogy ezek sok és súlyos terheket róttak a jobbágy-ság vállaira. A hetenkinti 4 robot nap különösen az oláhokra volt nagyon terhes, mert hiszen nekik ugyanis annyi ünnepjük volt, melyeken vallá-

hogy a tanács formahibát követett el. A kérdéses feliratot nem olvashatta, mert az az átíráshoz csatolva nem volt. Így csupán az előtte levő adatokból ítélve, nem tudhatta, hogy a felirat az agrár-politikai párt programja.

Boros Vida személyes kérdésben kérészt. Felszólalása nem történt pártpolitikai szempontból; jól tudta ő is, hogy a felirat az agrár-párt törekvéseinek egyik csapja, de éppen, hogy szavai ne tűnjenek fel pártszempontból, nem említtette fel. Barabás szavaira válaszolva kijelenti, hogy a mai gazdasági viszonyok javítása nem hangos frázisokon alapul, s éppen azért ő vice-versa azt mondja Barabás előbbi kinyilatkoztatására, hogy aki a frázisokra ad, s annak hisz, az járuljon hozzá az átíráshoz, mely csupán a mindenkire ártalmas agrár-elvek terjesztését oázolja. Kéri az átírat tudomásulvételét.

Barabás Béla dr. bírálja a polgármester eljárását, s azt a tanács fejéhez méltónak nem találja. (Altalános felkiáltás: Eljen a polgármester! Eljen!). De eltekintve ettől, azt hiszi, hogy a feliratban van legalább annyi, ami az érdeklődést felkeltheti. A tanács javaslatát pártolja.

Salacz Gyula a nézete fordulására tess megjegyzést. Husz éves polgármestersége után nem kér tanácsot Barabástól arra nézve, hogy mi méltó az ő állásához. (Eljen.) Neki kötelessége az igazságosság álláspontjára helyezkedni; mivel pedig a tévedés folytán felmerült hibát észrevette, csak helyesen járt el, midőn az igazságosságot keresve, nem pártolja azt a feliratot, mely pártpolitikát rejteget magában.

Fábián László főispán megjegyzi, hogy az előkészítő tanácsulást ő vezette. Beismeri, hogy jóhiszeműleg járt el, s miután a felterjesztés mellékelve nem volt — az agrárszociális politika nyulványait abban észre nem vehette. Midőn belátja, hogy tévedett, de azt jóvá tenni igyekszik, teljeseen magáévá teszi Boros Vida és E. Illés László indítványát, mint akik az iparos és kereskedőkből álló Arad érdekei mellett szólaltak fel.

A tanács javaslata, mely szerint az átíratot pártolólág terjesztik fel, elesett.

Mellette szavazott 22
ellene 44

városatya.

A 25. §.

A 25. §. a tegnapi közgyűlésen is felkerült Hevesmegye ugyanis felirt a képviselőházhoz, hogy az a véderőtvény 25. §-át az idők változott viszonyaihoz képest módosítsa. E feliratot Arad városának is megküldötte pártolás végett. A tanács azzal terjesztette be az átíratot, hogy a közgyűlés hasonló értelemben írjon fel a képviselőházhoz.

Arad város nem csupán pártolja a felíratot, hanem a saját inicitatívájára külön felíratot intéz, hasonló szellemben a képviselőházhoz.

suk a mezei munkát tilalmazta, hogy saját földjeik mivélésére jóformán alig jutott idő. Legnagyobb hibája azonban e punctumoknak az volt, hogy a jobbágybirtok nagyságának megállapítását a földesur okosságára bízta a közelebről kibocsátandó legkegyelmesebb kir. rendeletig, mely legkegyelmesebb kir. rendelet azonban csak 1846-ban látott napvilágot.

Mária Terézia ugyan még 1774-ben is bocsátott ki a jobbágyosság érdekében egy rendeletet, melynek tárgya azok a visszaélések voltak, melyeket a földesurak részéről fia, József tapasztalt első erdélyi utazása alkalmával. E rendelet a tényleges helyzeten semmit sem változtatott. Az 1762-ki jobbágy-rendszer hibás intézkedései nemcsak megmaradtak, hanem idő folytán még bővültek is a szokás-joggá változott rendszeres visszaélésekkel. Erdély fejletlen és rendkívül elmaradott közgazdasági viszonyai igazán súlyosakká tették a nép helyzetét.

Erdély hét főbűne: a három nemzet és a négy vallás, mely a joggal bíró társadalmat már magában véve is merev kasztra osztoztatta, még súlyosabbá lett a toleráns orthodox vallás tényleges létezése s a miatt, hogy a politikai jogokkal nem bíró parasztság túlnyomó többsége nemzetiségére nézve egy oly idegen nyelvű fajhoz tartozott, melynek intelligenciája körében napról-napra erősebb lett a vágy az erdélyi negyedik törvényes nemzet állapotának elérése iránt.

Kisebb ügyek.

A polgármester jelentése a városi iparosanoniziskolák részére utalványozott 1000 frt állami segély felvételéről — tudomásul szolgált. Csongrádvármegye közönsége felirt a kereskedelemügyi miniszterhez a közhasználatban levő úrmértékek mellett egy 80 literes úrmérő használatának engedélyezéséért, illetőleg az 1874. évi VIII. t. cikk 11. §-ának megfelelő módosításáért. A közgyűlés az átíratot tudomásul vette.

A csatornázási kölcsön.

Ezután a közgyűlés a csatornázási kölcsönöket vette tárgyalás alá.

Steinhardt Mór dr. kéri a főispánt, hogy a tárgyat halaszssa a holnapi közgyűlésre, mivel neki érdemleges kifogásai vannak, melyeket ma az idő előrehaladottságára való tekintettel, nem tehet meg.

Az ülést azonban nem szakították meg, s így Steinhardt Mór dr. ezuttal tette meg először általánosságban a tanácsnak a kölcsönökre tett előterjesztésére a maga megjegyzéseit.

Salacz Gyula kir. tanácsos polgármester sorra oázolja Steinhardt gyenge érveit, s bizonyítja, hogy a tanácsnak a kölcsön beszerzésére kitűzött irányelvei helyesek.

Steinhardt Mór mint jogász behajthatatlannak találja a kölcsönt, azon esetben, ha az betáblázva nincsen.

Pless Mór mint pénzüember nagyon drágának találja a pénzt, s azt hiszi, hogy a város kedvezőbb feltételekkel, olcsóbban is kaphatna pénzt.

Heeger Ernő provokálja a nyilatkozatot arra nézve, vajjon ad-e a város kölcsönt a hitelképességre való tekintet nélkül, avagy sem?

Steiner Jakab után Keresztes Gyula dr. a tanács mellett foglal állást, s annak javaslatát pártolja.

Barabás Béla: A kölcsönök közadók utján hajtathatnak be, melyekre a házak jövedelmét is be lehet táblázni, így a kölcsön biztosítva van, s nincs oka a városnak a pénzt félteni. Üdvözlí a tanácsot javaslataért.

Steinhardt Mór dr. nem zárkozik el a kölcsönadástól, de biztosítani akarja a várost, mely veszthet esetekben, de általánosságban, — a kellő óvatosságot eljárást után — semmi körülmények között. A cél az, hogy a kamatkülömbözetekkel azt a összeget behozzák, mit esetleg 10—15 árverésnél is veszithetnek. Ezekből olson kell pénzhez jutni, s a kölcsön alapjául a pénzbeszerzést tekinteni. Apellál a rosszul értesült közgyűléstől a jól értesült közgyűléshez. A földhitelintézetől kéri a pénzt felvenni 5%-ra, est 6³/₄ %-ra kiadva, a kezelési költségek leszámitásával, marad a városnak 1¹/₂ százalék fedezete.

A közgyűlés a szabályrendeletet Pless Mór és Boros Vida nagy szakértelemmel előadott hozzászólása után általánosságban elfogadta.

A részletes tárgyalás a mai közgyűlésen lesz.

IDŐJÓSLÁS.

A központi meteorológiai intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható:

— Márczius 14. —

Borus. — Eső. — Enyhe.

HIREK.

Márczius 14. Csütörtök. Róm. kath. naptár: Mathild. — Proteasius naptár: Mathild. — Görög-keleti naptár (márczius 2.): Hezychius. — A nap két 6 óra 17 perccel, nyugszik 6 óra 8 perccel.

Szabadságharczi emléktárgyak országos múzeuma (színháspünet II-ik emelet) nyitva van mindennap délelőtt 10—12 óráig, délután 2—5 óráig. Bemenet díjtalan. Költsey-könyvtár nyitva van szerdán és szombaton 2—4 óráig és pénteken 11—12 óráig. Helyiség: Polgári iskola, földszint.

Meghívás.

Arad szab. kir. város polgársága, mint minden évben, úgy az idén is városunk multjához illő fényvel óhajtja — nemzetünk új-jászületésének évfordulóját, — márczius 15-ikét megünnepelni.

Ezen nemzeti ünnepélyre, mely f. é. márczius 15-én délelőtt 10 órakor a városháza nagytermében lesz megtartva, van szerencsénk

Aradváros és Aradmegye összes köz- és magánhivatalok tisztviselőit, az összes iskolák tanárait, tanítóit, valamint a tanuló ifjuságot; az összes egyesületeket zászlókkal, a különböző társaságok tagjait, és Aradváros n. é. közönségét ez uton is hazafias tisztelettel meghívni.

Lukácsy Miklós,
rendező bizottsági elnök.

Kovács Vincze,
rendező bizottsági jegyző.

Az ünnepségek sorrendje:

Márczius 14-én este 7 órakor a zenésztakarodó az áll. tanítóképző intézet ifjuságának közreműködésével.

Márczius 15-én:

1. Elnöki megnyitó, elmondja: Varjassy Árpád ur, a „Kölcsey Egyesület“ elnöke.

2. „Hymnus“ éneklik: Barna Izsó karmester ur vezetése mellett az aradi szintársulat tagjai.

3. „Nemzeti dal“, szavalja Tompa Kálmán.

4. Emlébeszéd, írta és elmondja: Barabás Béla dr. országgyűlési képviselő ur.

5. Zárzó, elmondja Varjassy Árpád ur.

6. „Szózat“ éneklik: Barna Izsó ur vezetése mellett az aradi szintársulat tagjai.

A városháza nagytermében lefolyt ünnepély után a menet zene kísérete mellett a vértanuk szobra elé vonul, ahol az ünnepély programja a következő:

1. „Hymnus“, énekli az aradi szintársulat.

2. Alkalmi költemény, írta Várady Antal, szavalja: Gál Gyula ur.

3. Lengyel Sándor dr. ur emlékeszéd kísérete mellett Aradváros közönsége nevében megkoszoruzza a vértanuk szobrát.

4. „Szózat“, éneklik az aradi szintársulat tagjai.

A nemzeti ünnepélyeket rendező bizottság a legmélyebb tisztelettel megkéri Aradváros hazafias polgárait, legyenek szivesek folyó hó 14-én (ma) este a blakaitat kivilágítani, házaikat fellebögözni.

A zenésztakarodó a következő utozákon fog elhaladni: a tűzörsegi laktanyától elindulva a Kápolna-, Deák Ferencz-, templom-, Kölcsey-, Batthyányi-, Széchenyi-utozákon keresztül a főuton végig; a sétatért megkerülve a osanádi palota felőli oldalon a városháza elé. A városházától az Adrássy-téren végig az Atzél Péter-utozán keresztül a vértanuk szobra elé. A szabadságtért megkerülve, a Hunyadi-utozán keresztül a Bocskay-téren át a Tökölly, Rákóczy és Forray-utozákon át a Tökölly-téren keresztül, a hárs-utczán a tűzörsegi laktanyába vissza.

— A Maros vizállása. A Maros nagyon megbecsüli magát; folyása nyugodt, az apadás állandó. Tegnapi délután a vizállás 0.13 méter volt a zérus felett. Remélhető, hogy ma a viz a zérus alá száll.

— A Kölcsey-egyesület pályafutása. A Kölcsey Egyesület legutóbbi közgyűlésén elhatározta, hogy 100 forintos pályadíjat tűz ki oly tétel kidolgozására, mely az egyesület felolvasásainak keretébe való. A részletek megállapításával a közmüvelődési bizottságot bízta meg, mely tegnap Somogyi Gyula elnöklete alatt gyűlést is tartott. A bizottság tagjai az elnök ajánlataira abban állapodtak meg, hogy az egy felolvasás keretébe illő dolgozat tárgya tekintettel a felolvasó esték női közönségének nagy többségére a nőket érdeklő és bármilyen társadalmi kérdés lehet. A bizottság nem akarja a pályázókat a sociologia egy határozott körére szorítani, csak azt köti ki, hogy a feldolgozás tudományos és

irodalmi szempontból egyaránt kifogástalan legyen. A pályázat határideje 1895. szeptember elseje, a mikorra a jelítség levéllel kísért munkák Somogyi Gyula a bizottság elnökének címére befordulnak. A pályadíjat és a dícséretet nyert munkákat a Kőlcsey egyesület jövő felolvasási szokásán fogják bemutatni. Esetleg dícséretet nyert munkákért az egyesület tiszteletdíjakban fogja részesíteni a szerzőket.

— Derűs előjelek. Az időjárás enyhére fordult. A nap derekasan teljesíti kötelességét és gyorsan olvasatja a multkori olvadás után még megmaradt jeget s havat. Az ég teljesen derült. Hasonlóan tiszta tavaszi időjárásról értesítenek vidéki levelezőink is.

— Payer Gyula Aradon. Payer Gyula, ki az északi sarkhoz új expedíciót tervez, Salacz Gyula kir. tanácsos polgármesterhez intézett levelében azt az óhaját fejezte ki, tegye lehetővé, hogy valamely közművelődési egyesület meghívására Aradon tervéről felolvasást tarthasson. A Kőlcsey-egyesület közművelődési bizottsága tegnap foglalkozott a levéllel, melyben Payer hivatkozik ama szíves fogadtatásra, melyben tervével eddig „a lovagias és magasra törekvő, minden nagy eszméért lelkesülő magyar nemzetnél” részesült. A bizottság elhatározta, hogy a Kőlcsey-egyesület Payert erkölcsileg támogatandó, május végére szívesen meghívja egy felolvasásra, melynek jövedelmét egészen az expedíció céljaira szánja.

— Népesedési mozgalom. A mult hét népmozgalmi adatai a következők: született az elmúlt héten Arad város területén 36 gyermek, és pedig 22 fi, 14 nő; az arány 39:8 pro mille. Elhalt ennek ellenében 31 egyén és pedig 15 fi, 16 nő; az arány 34:3 pro mille. — Differenciális halálozás csupán egy fordult elő a kórházban.

— A Kőlcsey egyesület felolvasásainak jövedelme. A Kőlcsey egyesület közművelődési bizottsága tegnapi ülésén tudomásul vette Somogyi Gyula elnök jelentését a teli felolvasások sorozatának bevételeiről és kiadásairól. — Az eredmény minden várakozást felülmúlt, ami annak a jele, hogy a bizottság megtalálta a formát, melyben az egyesület a nagy közönséggel összekapcsolható. A jelentés szerint a hat felolvasás az olcsó belépti díjak mellett is 508 forint 25 krajczárt eredményezett, miből 168 frt 25 krajczár kiadás levonásával, maradt 340 forint. Ebből 20 forintot a színtársulat közreműködésének elismerésül Lészka y igazgatónak adott át a bizottság, aki 15 forintot a színészek országos menházának juttatott belőle, 5 forintot pedig az aradi színtársulat szegény tanulók felruházására alakult a „Lészka y-egyesület” pénztárának. Néhány forintnyi tartalék visszatartásával az olvasások tiszta jövedelmének többi része a Kőlcsey egyesület közművelődési céljaira, nevezetesen iskolák segélyezésére szolgál.

— A makói főgymnasium. Szülőkből álló deputáció akarta felkeresni Lonovics csanádi főispánt — levelezőnk jelentése szerint — a napokban, hogy a makói főgymnasiumnak ez idén leendő megnyitására közbenjárását kérjék. A küldöttség a főispán honn nem létében dr. Mészáros Sándor alispánnal tisztelt, a ki szívélyesen fogadta a küldöttséget s megígérte, hogy a megye intéző körei mindent elkövetnek, hogy a szülők kérelmének elég legyen téve.

— A kedélyes vidék. Egyik fővárosi újság meséli e szíven az alábbi, aradii történetét. Három évvel ezelőtt elnökválasztás volt a vidék egyik nagyobb városában. A választást megelőzőleg nagy volt a korteskedés, amelyben egy iparos kiváló szerepet játszott. Az ő korteskedésének volt köszönhető, hogy a jelöltek közül egy szürszabót tisztelt meg az elnökséggel. A diadalmármor idején a győztes és boldog szürszabó egy szépen kivart csifra szűrt küldött hálája jeléül és aján-

dékba a főkortesnek, a ki, bár egyáltalában nem volt szüksége csifra szűrre, köszönettel fogadta. Három év múlva azonban nagyot fordult a világ. Az újabb elnökválasztás alkalmával a régi főkortes a szürszabó ellen foglalt állást s ennek ellenjelöltje érdekében kezdett dolgozni, nagy mérgére a szürszabónak, aki illő bosszún törte a fejét. Végre eredményhez jutott, mert hát megvillant az emlékezetében, hogy annak az embernek ő három évvel ezelőtt egy csifra szűrt ajándékozott. Így hát azt cselekedte, hogy arra az ajándékozott szűrre vonatkozólag egy 24 forintos számlát állított ki s ezt a számlát „szíves kiegyenlítés céljából” a hajdan megajándékozott urnak elküldötte, jelölül annak, hogy a vidék még mindig kedélyes s hogy a vigjátéki alakok még mindig nem haltak ki.

— A szárazér. Makóról távirja levelezőnk, hogy a szárazéri társulat igazgatósága minden intézkedést megtett a hóolvadás vizeinek levezetésére. Így első sorban a sámsom-apátfalvi csatorna mentén a hófúvásokat eltakarította, a védtöltéseknél a védanyagokat elhelyeztette, szóval a csatorna olyan állapotba helyeztetett, hogy a legnagyobb vizet is minden veszély nélkül képes levezetni. Az olyan mély fekvésű helyeken, hol a víz önkénytelen lefolyás által nem juthat a csatornába, szivornyákat alkalmaznak és ezek segítségével szállítják a káros következményekkel járható vizeket tovább. Tornay határában, a kis-iratosi csatornánál a belvizek annyira felszaporodtak, hogy azok tovább vezetésére a meglévő két átereszt kevésnek bizonyult. Így aztán a társulat hamarjában kénytelen volt több átvágást csináltatni, a mikkel tegnapelőtt már készen is lettek. A társulat figyelme és jóakarata még Tornay község belterületére is kiterjed, ami pedig az árterületbe ninos felvéve. A községben, különösen pedig keleti határán roppant sok vadvíz gyűlt össze, ezeket a társulat úgy vezeti le, hogy Csanádmegye alispánjának engedélyével az országutat vágta át, hogy a vizek a Szárazérbe jussanak. A mai napig a külterületek viszonyai különben az egész megyében a lehető legnormalisabban állanak s a sámsom-apátfalvi csatornán 1 m. 90. cm. magas víztömeg ömlik a Marosba.

— Kis gyermekek öröme. Nagy napjuk volt tegnap a kis leányoknak. A színház kapui kizárólag ő előttük nyitak meg, színművészeink csak nekik játszottak. Volt öröm, lelkesedés és szünni nem akaró taps, a melyben az apró kis angyalok dőltek. „Dobó Katiczka”-t adták, a melyet a városi iskolákba járó leánykák néztek végig, magukban szíven a honleányi erényeket és hősiességet. Az épületes és jellemképző előadás történeti szépségéből és értékéből csak az volt le meglehetősen adagot, hogy színészeink nagyon is tudatába voltak annak, hogy kiknek játszanak s erre való tekintetből úgy összehangosították a darabot, hogy akkora lett, mint a nyul farka. Az előadás 3 és fél óra kor kezdődött s már 5 óra kor mindenki otthon kávézhatott. Mint értesülünk, holnap a fiúk számára ugyanezen darab fog előadatni. Ohajtandó volna azonban, hogy oly szembe-tűnő kurtítás ne alkalmaztassék.

— A tanyai tanítók fizetése. Makó város iskolaszéke a községi tanyai tanítók fizetésének felemelését fogja kérni a városi képviselőtől, mert türeltlen állapot, hogy például a bogarzó tanyai iskolának 6 évi fennállása óta 7, azaz hét tanítója volt. De így van ez a többi iskolánál is. Az állás most is üresedésben van. A „nem adunk sőt mit” elvű képviselő ez egyszer valószínűleg megszavazza a javítást a tanítóknak, mert ha nem tenné, bizony megérdemlené, hogy 3 esztendeig az ismétlődő iskolák elvégzésére küldjék őket a — tanyák közé.

— Bicskásnak született. A minorita-templom udvara a gyűlhelye azoknak a tíz-tizenkét éves gyerekeknek, kik egy-egy hatosért ministrálnak, vagy viszik a temetésen a keresztet. Ott játszanak, golyóznak, s ott is végzik el lovagias ügyeiket. Tegnap Szecska Ferencz kapott össze Kontor Istvánnal egy márványgolyón. A szóváltás vége az lett, hogy

Szecska Ferencz kikapta a székéből a bicskáját, s azzal úgy karon szurta Kontort, hogy az menten összeesett. Eszméletlen állapotban vittek a kórházba. A seb nyolcz centiméter hosszú, s két centiméter mély. A kis késelőt megfenyítik.

— Az A. Cs. E. V. tartozása. Az arad-csanádi vasutak vonalai Makó városa határában a Maros folyón vezetnek keresztül. A vasutársaság épenséggel nem akart hidépítésbe bocsátkozni, mert volt már a Maroson egy, a mely a társulat céljainak is megfelelt. Makó városa azonban kikötötte, hogy a hidvámszedési jog továbbra is a város kezei között maradjon s ennek elismerésül a társulat minden évben egy darab cs. és kir. aranyat fizessen. — 1881. évi deczember hó 28-án írták alá a szerződést Makón s a társulat fizette is az aranyokat hűségesen. Az utóbbi — 1893. és 1894-ik évek aranyai azonban — valószínűleg feledékenységéből — még ez ideig nem lettek a városnak átadva s — levelezőnk távirata szerint — tegnap írt át Makó város polgármestere az A. Cs. E. V. igazgatóságához, hogy: adós fizess!

— Márczius 15. Az aradi iparos ifjak önképző és betegsegélyező egylete folyó év márczius hó 17-én, vasárnap az iparos ház dísztermében az idén is, mint minden évben megünnepeli márczius 15-ikét. Az ünnepség műsora a következő:

1. Szózat, előadja az egyleti dalárda. 2. Elnöki megnyitó beszéd, tartja Steigerwald Alajos, az egylet elnöke. 3. Ünnepi beszéd, tartja Csécsi Imre ev. ref. lelkes. 4. Viharban. Dürnertől, előadja az egyleti dalárda. 5. Nemzeti dal Petőfi Sándortól, szavalja Havancsák Ferencz. 6. Népdal egyveleg, előadja az egyleti dalárda. 7. Egy gondolat bánt engemet Petőfi Sándortól, szavalja Vincze Károly. 8. Borsdal, előadja az egyleti dalárda. 9. Mohácsi vész, szavalja Rutkay Agoston. 10. Népdal egyveleg, előadja az egyleti dalárda. 11. Búcsú br. Eötvös Józseftől, szavalja Tóth István. 12. Zárbeszéd, tartja dr. Barabás Béla országgyűlési képviselő. 13. Induló előadja az egyleti dalárda.

— Akadályozott sürgönyzés. A nagyváradi póstaigazgatóság, mely alá az aradi posta és távirtdahivatal is tartozik, megkereste Arad város tanácsát egy kérelemmel, mely az akadályozott sürgönyzés megszüntetését célozza. A város területén ugyanis a sürgönyhuzalok mellett lévő élőfák galyai több helyen ráhajlanak a huzalokra és akadályozzák a sürgönyzést. Az átiratban tehát azt kéri, hogy ezeknek a fáknak a galyait nyessék meg. A tanács a kérelmet annak idején tekintetbe fogja venni.

— Elhalasztott országos vásár. Temesvár város polgármestere sürgönyileg értesítette Arad város tanácsát, hogy az e hó 14—18-án ott megtartatni szokott országos vásár elmarad. Az országos vásárt — valószínűleg az árvízveszedelmek miatt — április hó 4—8 napjaira halasztották.

— Márczius 15-ike Makón. Márczius 15-nek emlékünnepe Makón a polgárok a Kocsis-féle helyiségben ülik meg ma este társas vacsorával. Just Gyula, a volt makói képviselő levélben ígérte meg lejövetelét s mint tudósítónk távirja — a függetlenségi párt válságáról hosszabban fog értekezni volt választói előtt. Makóig velejön Mülék Lajos orsz. képviselő is, ő azonban apátfalvai választói körébe megy s az ottani társasvacsorán hasonlóképpen a függetlenségi párt válságáról fog nyilatkozni.

— Gyilkos kerő. Tegnap éjjel Lembergben — mint távirózzák — orgyilkosságot követett el egy Strzelecki Pál nevű grófinas. Az inas már hetek óta udvarolt Vajda Mária mosónőnek s meg is kérte a kezét. Ez azonban kijelentette, hogy neki már van jegyese. Az inas szó nélkül ott hagyta a mosónőt, de másnap visszatért s mikor a mosónő haragos arccal hátat fordítva az inasnak, be-

akart menni a szobájába, Strzelecki előrántott egy revolvert és lelőtte a mosónőt. Az orgyilkos tette után önként jelentkezett a bíróságnál.

— **Ellopott pénzeslevél.** Egy nagyváradai ügyvéd, Berkovics Ferencz — mint tudósítók írja — tegnap levelet kapott Bécsből, melyben nyugtát kértek tőle 2800 frutól, minthogy ezt az összeget már hat nap előtt elküldték neki. A pénzt Berkovics nem kapta meg. A postaigazgatóságnál konstatálták, hogy a levél ajánlva és öt pecséttel megérkezett Nagyváradra és Biharmegyei kereskedelmi bankba ki is „kézbesítették.” A postakönyvben mint átvevő Jellineknek, az intézet gyakornokának neve szerepelt, a ki a levelet átadta a vezérigazgatónak. Pillanatig sem gyanúsította őt senki a levél eltűnése miatt, ellenben, gyanusnak találták azt, hogy a bank fűtője — reggeltől fogva elvűnt. A rendőrség kikutatta, hogy a fűtő egy mulató házában nagy vigasságban töltötte az éjt és sok pénz volt nála. Keresték a lakásán, a városban, de nem sikerült megcsipniök. Mint utólag kiderült, a tolvaj hetes nemcsak a 2800 frtot tartalmazó levelet lopta el, hanem elvitte az azzal egyidőben érkező ávizót és egy másik a bank czimére érkező ajánlólevelet is. A rendőrség körözi a tolvajt.

HYMEN.

Domán Péter temesvári m. kir. állam-építészeti mérnök e hó 26-án vezeti oltárhoz Aradon özv. Lichtenstein Antalné szül. Mahatzek Vilma urnót.

Jakab Albert borosjenői telekkönyvi tisztviselő tolyó hó 19-én tartja esküvőjét Nagyváradon Goldstein Róza kisasszonnyal.

GYÁSZROVAT.

† Krasznai Mihályné szül. Körösi Judit, a most szereplő színésznemzedék legjelenebb anyaszínésznője, életének 70-ik évében Kolozsvárott, hol a nemzeti színház tagja volt, elhunyt. A megboldogult fényes pályát futott végig, amelyen mindig csak sikereket aratott. Az ötvenes években Aradon hosszú éveken keresztül játszott és gyönyörködtette a közönséget, akkor még mint naiva és népszinmű-énekesnő. Aradon volt az esküvője is Philippovics István színművésszel. Tavaly áprilisban ünnepelte színpadi működésének 50-ik évét. Béke poraira!

† Rámer Andorka, Rámer István aradi rendőrhadnagy kis fia, mint részvétellel értesülünk, tegnap délután két hónapos korában elhunyt. Nyugodjék békével!

EGYLETEK, TÁRSULATOK.

(*) Az Aradvidéki Tanító-egylet aradi fiók bizottsága márczius 14-én, d. e. 10 órakor, az egyesület helyiségében ülést tart, melyre a tagokat van szerencsém tisztelettel meghívni. Az ülés tárgyai: 1. Elnöki megnyitó. 2. Jelentés az erdélyi megyék tanító-egyesületeinek szövetsége és az írásbeli dolozatok kijavítása tárgyában megjelent szakközleményekről. 3. Wlacsil Károly igazg. tanító előadása az írás egységes tanításáról. 4. Az egyöntetű olvasás-tanítás céljából gyakorlati előadás a templom-utczai elemi fülskola a) IV. osztályában Csik János által. 5. Mureger Mihály jelentése az olvasás sebességének megállapítására nézve. 6. Az előadások megbeszélésére bizottság kiküldése. 7. A jövő ülés főbb tárgyának és helyének megállapítása. 8. Jegyzőkönyv hitelesítő bizottság kinevezése. 9. Esetleges indítványok. Arad, 1895. márczius 11-én. Csik János, f. biz. elnök.

(*) Az aradi kereskedő ifjak közművelődési köre ma, f. 4. márczius hó 14-én, saját együleti helyiségében rendezv. a l a s z t m á n y i gyűlést tart, melyre szuton is a választmányt tisztelettel meghívja. Tede schi Victor elnök.

SZÍNHÁZ, IRODALOM, MŰVESZET.

A színház műsora:

Márczius 14. (Csütörtök) A zsidónő, opera; Mezey Mihály jutalomjátékául.
Márczius 15. (Péntek) Délután: Petőfi élete és halála, színmű; este: Bank-bán, dráma.
Márczius 16. (Szombat) A fűcsök, vigjáték; Kacsér Nina jutalomjátékául.

Márczius 17. (Vasárnap) Délután: Tiszt urak a záróban, operette; este: A dolovai nábob leánya, vigjáték; Fenyvessi Emil vendégfellépésével.

* LIII. Az idei szezonban utoljára tapsoltuk tegnap Kury Klárát. Liliivel bucsuzott az aradi közönségtől, mely, a kupléjából kitetsző czélzásból, megnyerte a művésznő rokonszenvét. A hízélgés jól esett. Különbben is kölcsönben megy, mert azt hisszük, Kury Klára aligha fog melegebb rokonszenvre találni máshol, minöben mi részesítettük őt. — De méltán is. Színreleptekor mintha valami láthatatlan és mégis érezhető változás történék, temperamentumával a többi szereplőkre is felvillanyozólag hat. Lili forsz szerepe Kurynek, ki ennek az aranyos alaknak minden pajzanságát, pikantériáját, s öreges gyermekségét hiven tudja visszatükrözni.

Első megjelenésekor a színen erős taps fogadta, miközben szallagos babérkoszorút és nagy csokrot nyujtottak fel; e taps különben az előadás folyama alatt és a felvonások végén meg-megujult. Részünkről csak minél előbbi viszontlátást óhajtunk.

* **Milleniumi történet.** Az Athenaeum r. társaság kiadásában megjelenő „A magyar nemzet története” című tiz kötetes nagy munkájából (milleniumi kiadás) gyors egymásutánban megjelent a tizenegyedik és tizenötödik füzet, melyekben Kuzsinszky Bálint folytatja érdekes, forrászamba menő tanulmányát Magyarországnak a római uralom alatti történetéről, a második és harmadik században. Pompás szövegeképben vannak bemutatva a „Római császár márványszobra”, „I. Clementius Silvius helytartó-helyettes Jupiternek szentelt oltárköve”, a „Római császár aranyozott bronzszobrának lába”, egy épségben lévő „Római portraitef”, és „Atavisk öltözött nő egy sarkötöröredéken”, a „Gellérthegy oltárköve”, a „Krasznai aranyrud”, „P. Aelius Mesurus, a II. s gélegio altisztjeinek sarköve Ó-Budáról”, „Bonio, az ala Frontonianából való lovas síremléke”, „Méröldmutató Severus Alexander idejéből”, „Nertus, az ala I. Hispanorum veteranusának sarköve Ó-Budáról”; ezenkívül számos csoportkép és arczkép Trajanus oszlopáról, kinek sikerült arozképe is be van mutatva, valamint a Trajanus oszlopának világhírű csoportozatát, a „Dák követek kegyeimet kérnek Trajanustól”, a tizenötödik füzethez műmellékletképpen csatolták. Ezt a füzetet különben rendkívüli érdekessé teszi a beces erdélyi leletek sorában közölt viasz tábla, a verespataki Szent-Katalin tárnából, mely szintén a nemzeti muzeum egyik legdrágább kincse. Ez az európai hírtű „Kr. u. 162. évi október 20-án kelt adósságlevél”, mely a római jognak egyik tekintélyes forrásadata. Kétségtől érdekelni fogja a hazai jogászközönséget, mely erről a viaszos tábláról annyit hallott az egyetemen. Van a tizenötödik füzetnek, mely pazar fényével az eddigi füzeteket is felülmulja, még egy kiváló becsű műmelléklet, ez a bécsi képes krónikának 41. lapja, színes hasonmásban előállítva. A czimkép Szent-István hadjáratát mutatja be Keán eilen. Szövegolvasás és fordítás is van csatolva a ritka szép kivitellű hasonmáshoz. Egyes füzet ára 80kr. Előfizetés negyedévre (12 füzet) 3 frt 60 kr. Félévre (24 füzet) 7 frt 20 kr. Kapható minden hazai könyvkereskedésben.

* **Szabadságharcunk és a dáko-román törekvések.** Irta: Jancsó Benedek, Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai) cs. és kir. udvari könyvkereskedés kiadása. Ara: 2 frt 50 kr. E könyv szerzőjét, Jancsó Benedeket megelőző tanulmányai alapján úgy a magyar, mint a nemzetiségű sajtó a román-kérdés egyik legalaposabb ismerőjének tartotta. Jelen könyve, mely csak bevezető részét képezi tervezett „Román politikai és történelmi tanulmányok” című nagyobb szabásu vállalatának, fényes bizonyítéka, hogy a román kérdés lényegébe a magyar irodalom és közélet férfiai közül mélyebben senki sem hatolt, mint ő. A történetirő és a publicisztát látjuk benne egyesülni, mert míg a mult eseményeink elbeszélésében és a tények igazságának szigorú megállapításában a történetirő teljes objektivitásával jár el, addig a megállapított tényeknek a kérdés jelenlegi állapotával való összefüggését a publicisztata nyomon járó eleven gondolkosásával mutatja

ki minden egyes esetben. Ez okozza, hogy fel-dolgozásában aktualisokká válnak az évtizedek előtt történt, sőt sok tekintetben még a rég elfeledett dolgok is. Még vagyunk győződve, hogy Jancsó Benedek e könyve nemcsak a román kérdérről írott eddigi tanulmányok és röpiratok között a legérdekesebb, de egyuttal újabb publicisztikai iroda munknak is egyik első rangu terméke és ezért olvasóink figyelmét e könyvre felhívni kötelességünknek tartottuk. Mai tárczáunkban mutatványt hozunk a nagybecsű műből.

TÁVIRATOK.

Bánffy Bécsben.

Budapest, márczius 13. (Saj. tud. táv.) Báró Bánffy Dezső miniszterelnök holnap reggel érkezik Bécsbe és délután a 4 órai gyorsvonattal Budapestre visszautazik.

Nyugalomba lépő min. tanácsos.

Budapest, márcz. 13. (Saj. tud. távirata.) Hírlik, hogy Jekelfalussy Lajos miniszteri tanácsos államtitkári czimvel legközelebb nyugalomba vonul s helyette utódjául Jeszenszky Sándor volt főügyési helyettes emlegetik.

Árviz Triesztben.

Trieszt, márcz. 13. (Saját tud. táv.) Mint az előző években, úgy az idén is szökő ár volt, úgy hogy a Riczmenditer a szomszédos utcákkal együtt víz alá került. Az árviz nagy gyorsasággal jött és a színház előcsarnokába is benyomult. 11 órakor a víz lassan visszavonult s megkezdtek az elárasztott helyiségekből a vizet kiszivattyuzni.

Frigyes főherczeg és neje Bécsben.

Bécs, márczius 13. (Saját tud. táv.) Frigyes főherczeg tegnap este Pozsonyból ide érkezett. Neje Izabella főherczegnő ma délután szintén ide fog érkezni Pozsonyból.

Az olasz király alapítványa.

Turin, márczius 14. (Saj. tud. táv.) A király elhatározta, hogy a római bevonulás 25-ik évfordulója alkalmából két millió lira alapítványt tesz.

A badeni nagyherczeg.

Pétervár, márcz. 13. A badeni nagyherczeg tegnap ide érkezett és hosszabb ideig itt fog tartózkodni.

A bécsi orosz nagykövet.

Pétervár, márcz. 13. (Saj. tud. táv.) Lobanov herczeg utódja, mint bécsi-orosz nagykövet előreláthatólag Ossen-Saken gróf lesz.

VIZJELZÉS.

1895. évi márczius hó 13-án reggel 8 órakor észlelt vizállások, időjárás és hőfokok a marosi és tiszai vízmércsén.

Észlelési állomás	Mérték C°	Időjárás	Vízállás	
			oztimétr.	oztimétr.
Branyoska	+ 4°	borult	+ 104	—
Gyulafehérvár	+ 2°	felhős	+ 160	jég áll
Arad	+ 6°	felhős	+ 14	—
Makó	+ 4°	felhős	+ 270	jég áll
Bszeged	+ 3°	felhős	+ 435	—

A + jel a 0 felotti hőmérsék és vízállásokat jelzi.
A — jel a 0 alatti hőmérsék és vízállásokat jelzi.
Arad, 1895. márczius 13.

A m. kir. főtanyamérnöki hivatal.

KIS LOTTO.

Brünni:

72, 87, 9, 80, 42.

KÖZGAZDASÁG.

Az „Aradmegyei hitelegylet mint szövetkezet“ mérlege 1894. évről.

V a g y o n :

Biztosíték számlán	frt. 86000.—
Borossebes vidéki önszegélyző egy- let m. szöv.	frt. 25819.—
Csermő vidéki önszegélyző egylet m. szöv.	frt. 28532.—
Radnai vidéki önszegélyző egylet m. szöv.	frt. 3815.—
Tartalékalap értékpapír készlete	frt. 2000.—
Leltár számlán	frt. 88.56
	frt. 96254.56

T e h e r :

Üzletrészek számlán	frt. 45000.—
Tartalékalap számlán	frt. 2170.15
Arad-osanádi gazdasági takarékpénztár részvénytársaság	frt. 47750.—
Apateleki önszegélyző egylet m. szöv.	frt. 709.—
Székudvari önszegélyző egylet m. szöv.	frt. 299.—
Nyeremény egyenleg	frt. 326.41
	frt. 96254.56

Arad, 1894. december hó 31-én.

Az „Aradmegyei hitelegylet mint szövetkezet“ felügyelő bizottságának jelentése a hetedik rendes közgyűléshez :

Tisztelt közgyűlés.

Az „Aradmegyei hitelegylet mint szövetkezet“ által felügyelő-bizottsága az igazgatóság által beterjesztett 1894. évi üzleti zár-
számadásokat, évi mérleget, s veszteség és nyereség számlát összehasonlítván és meg-
vizsgálván, azt mindenben helyesnek s a tény-
leges állapotnak megfelelőnek találta.

A felügyelő-bizottság ezen vizsgálatánál azon megnyugtató tapasztalatra jutott, hogy az igazgatóság működése a törvény és alap-
szabályoknak mindenben teljesen megfelelő volt.

Ennek kapcsán igazoljuk a beterjesztett számadások helyességét és azokat a tisztelt közgyűlésnek elfogadásra ajánljuk.

Vége fenti jelentésünk alapján az igazgatóság részére javasoljuk, a saját részünkre pedig kérjük a szokásos felmentvény meg-
adását.

Keit Aradon, 1895. évi február hó 26 án.

A felügyelő bizottság :

Friebeisz Miklós, Barkassyy Kálmán,
ifj. Sternthal Adolf.

Budapesti áru és értéktőzsde.

— Gyenes és Balogczég jelentése. —

Budapest, március 13.

G a b o n a ü z l e t : Buzát ma mérsékelten kínáltak, a vételkedv mérsékelt volt, az irány-
zat kellemesebb lett, élkelt 20000 mm. teljes napi áracsn. E l a d á s o k .

	mmassa	kg	gramm	frt
Tiszavidéki	200	82.		7.10
"	1000	81.		7.15
"	300	81.		7.05
"	500	81.		7.05
"	400	81.		6.97 ¹ / ₂
"	200	80.		6.97 ¹ / ₂
Pestvidéki	100	81.		6.90
"	400	81.		7.05
"	100	80.		7.—
"	200	80.		6.95
"	100	79.		6.90
"	400	79.		6.95
Székesfehérvári	200	79.		6.90
Bácskai	4200	80.		7.02 ¹ / ₂
Török-Becsei	1700	8.0		7.02 ¹ / ₂
Dunai	2400	77.		6.70
Raktárokon	1200	80.		7.05
"	1300	79.		6.90
"	1200	77.		6.70
Zab	100			6.75
"	100			6.70
"	300			6.67 ¹ / ₂

H a t á r i d ő ü z l e t : Amerikából igen szilárd árfolyamokat jelentettek mire nálunk is szilárdan indult az üzlet buzában de később az igen enyhe időjárásra tetemesen, 4—5 krral meglanyhult. Tengeri szilárdabbban indult zárlat felé, a gyenge vásárlási kedv következtében valamivel lanyhább lett. Zab és Rozs változatlanok.

K ü l f ö l d : New-York: buzára 1¹/₈—1⁷/₈, tengerire 3¹/₈—3³/₈ szilárdabb, Chicago: buzára 1¹/₄—1¹/₂, tengerire 1¹/₂—1⁵/₈, szilárdabb. Páris csendes, London és Liwerpool tartott.

Zárul 11 órakor:

Buza március—április	7.76—7.77
Buza szeptember—október	6.76—6.78
Tengeri május—június	7.11—7.12
Tengeri őszre	6.35—6.37
Zab március—április	6.21—6.23
Zab őszre	—
Káposztarepeze	10.70—10.80

E r t é k t ő z s d e : Ma igen szilárdan indult az üzlet s különösen jelzáloghitelbank emelkedett pár frrtal a kitűnő mérleg kinyilvánítására, zárlat felé külföldi gyengébb üzletre némi lanyhulás állott be.

Zárul 11 órakor:

Oszták hitelrészvény	892.25
Magyar hitelrészvény	457.50
Oszták államvasut	404.50
Rima-Murányi	270.—
Déli vasut	110.—

— Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok. 1895. évi márcz. hó 12-én. Hízott sertés árac. 1. M a g y a r e l s ő r e n d ű : 1. Öreg nehéz (páronkint 400 kilon felüli súlyban) 46.—47. krig. Öreg közép (páronkint 300—400 kilogramm súlyban) 46.—47. krig. Fiatal nehéz (pkint 320 kilon felüli súlyban) 48.—49.5 krig. Fiatal közép (pkint 251—320 krig súlyban) 46.—47. krig. Fiatal könnyű (pkint 250 kilon terjedő súlyban) 46.—47. krig II. M a g y a r s z e d e t t : Nehéz (páronkint 280 kilon felüli súlyban) 45.5—46. krig. — Közép (pkint 220—280 kilon súlyban) 45.—45.5 krig. — Könnyű (pkint 220 kilon terjedő súlyban) 45.—46. krig. S z e r b i a i : Néhéz (páronkint 250 kilon felüli súlyban) 45.—46. krig. Közép (páronkint 220—250 kilogramm súlyban) 45.—46.— krig. — Könnyű (páronkint 220 kilon terjedő súlyban) 44.—45. krig. S e r t é s i t ő s á m 1895. márcz. hó 10-én volt készlet 119,081 darab. 1895. márcz. hó 11-én felhajtott: 1620 darab. 1895. márcz. 11-én elszállított 2568 drb. 1895. márcz. 12-én maradt készletben 118,088 drb. — A hízottsertés üzletirányzata: Változatlan.

S z e s z ű z l e t .

— Március 13. —

Mai jegyzéseink: Készaru nagyban ávers szesz 32.75, kisnyobon 33.— horod nélkül per 100 liter 1/2 beleértve 35 frr fogyasztási adót.

Budapesti gabnatőzsde.

— Az „Aradi Közlöny“ távirati tudósítása. —

Budapest, március 13. d. a. 5 óra.

F a j	Árnyat	100 kg. Ár
		frttól frtig
Buza bászai uj	6.75	7.—
Buza tiszavidéki	6.80	8.05
Buza pestvidéki	6.75	7.—
Buza fejmegyei	6.75	7.—
Buza bácskai	6.85	7.10
Rozs uj, I-ső rendű	5.65	5.70
Rozs uj, II-od rendű	5.55	5.60
Arpa takarmány	6.45	6.55
Arpa égetni való	6.60	6.90
Arpa sörfőzdei	7.20	8.20
Zab	6.30	6.70
Tengeri bászai	6.50	6.55
Tengeri másnemű	6.40	6.50
Káposzta-repeze bászai	—	—
Köles	6.20	6.80
Buza márcz.-ápr.	6.75	6.77
Buza szept.-okt.	—	—
Buza máj.-jun.	5.50	5.53
Rozs márcz.-ápr.	6.36	6.38
Tengeri jul.-aug.	—	—
Tengeri aug.-szept.	—	—
Tengeri októberre	—	—
Zab márcz.-ápr.	6.22	6.24
Zab szept.-okt.	—	—
Káposzta-repeze aug.-szept. 1894.	10.75	10.85

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru és értéktőzsden.

Budapest, 1895. március 13.

Magyar aranyjárdék 4 ¹ / ₂ %	124.15
Magyar koronajárdék 4 ¹ / ₂ %	99.10
Magyar arany 4 ¹ / ₂ %	127.50
Magyar ezüst 4 ¹ / ₂ %	104.25
Magyar keleti vasut 1876.	125.25
Magyar földtehermentesítési kötvény	98.25
Magyar italmegváltási kötvény	101.25
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	98.25
Magyar nyereséj-sorsjegy kölcsön	162.50
Tiszaszabályozási és szegedi kölcsön	153.—
Oszták papírbárdék	101.25
Oszták járdék ezüst	101.25
Oszták járdék arany	125.—
Korona járdék	101.25
1860-ki államsorsjegyek	157.25
Oszták-magyar bankrészvény	1078.—
Magyar hitelbank részvény	460.25

Aradvárosi

színház.

Évadbérlet
150. szám.

Havibérlet
10. szám.

Csütörtökön, 1895. március 14-én

Mezey Mihály jutalomjátékául

A Zsidónő.

Drámai dalmű 5 felvonásban. Irta: Scribe. Fordította: Ormay Ferencs. Zenéjét szerző: Halévi.

SZEMÉLYEK:

Brogni Ferencs bibornok, a templariusok nagymestere	Csatár Gy.
Arnold, herceg	Sólyom L.
Isabella, hercegnő	Revicsky E.
Teobald, polgármester	Hunyady J.
Eleazár, ékszerárus	Mezey M.
Rachel, leánya	Sugár A.

H E L Y Á R A K :

Nagypáholy, földszinten vagy első emeleten	6 frt — kr
Páholy, földszinten vagy első emeleten	4 frt 50 kr
Páholy, második emeleten	3 frt — kr
Támlásszék, (földszinten) a 0. és első három sorban	1 frt 20 kr
Támlásszék, (földszinten) 4, 5, 6. és 7. sorban	1 frt — kr
Támlásszék, (földszinten) 8, 9, 10, 11. és 12-ik sorban	— frt 80 kr
Második emeleten 1. sorban	— frt 80 kr
Második emeleten 2. és 3. sorban	— frt 60 kr
Második emeleten 4. és 5. sorban	— frt 50 kr
Harmadik emeleten, első sor közepén	— frt 50 kr
Harmadik emeleten, közepén a többi sor oldalt minden sorban	— frt 40 kr
Karzatülés, közepén	— frt 30 kr
Karzatülés, oldalt	— frt 20 kr
Egy szinlap a pénztárnál	— frt 10 kr

Kezdeté 7 órakor.

IDEGENEK NÉVSORA.

— Március 13. —

Náder szálloda: Deutsch Máttyás bérlő, M.-Igen. Papp Lipót hivatalnok, Bécs. Kosztka Sándor községi jegyző, Knéz. Krich Gyula körjegyző, Kétfél.

Magyar Korona szálloda: Mátty Gyula kereskedő, T.-Szt.-Miklós.

Arany Kalos szálloda: Kohn Alfréd kereskedő, Borosjenő. Gubás Jusztin adóhivatali tiszt, B.-Gyula. Fix Mór kereskedő, Brassó.

Felölős szerkesztő Vass Géza.

NYILTTÉR.*

Divat-áruház!

Probst Károly és Társai

Aradon, Atzél Péter-utca 3. sz.

— ALAPITTATOTT 1793-ban. —

A nagyérdemű közönséget tisztelettel tudósítjuk, hogy

összes újdonságaink

a tavaszi idényre megérkeztek.

Rendkívüli nagy választéku

belföldi és külföldi kelmék és selymek.

Női felöltők

meglepő, szép facónokban.

Elismert legjobb minőségű

vásznak és asztalneműek.

Arakelengyék

kitűnő minőség és szép kivitelben

minden árban.

Kegyes pártfogást kérünk

mely tisztelettel:

Probst Károly és Társai

Aradon.

240 1—2

* Az ezen rovat alatt közzétettéért nem vállal felelősséget a szerk.

Védjegy. Védjegy.

Mária-

czelli

Gyomor-

cseppek

nagyszertén hatnak gyomor bajknál, nélkülözhetetlen és általánosan ismeretes házi és népszerű.

A gyomorbetegség tünetei: étvágytalanság, gyomorgyengeség, bűzös lehelet, felfújtság, savanyu, felbőgnyés, hasmenés, gyomorégés, folesleges, nyálkaválasztás, sárgaság, undor és hányás, gyomorgörcs szűkülés.

Hathatós gyógyszernek bizonyult fejtájánál, a menyinyiben ez a gyomortól származott, gyomortulterhelésnél étellekkel és italokkal, gilliszták, májbajok és námeroidáknál.

Említett bajknál a **Máriaczellii gyomorcseppek** évek óta kitűnőnek bizonyultak, a mit száz meg száz bizonyítvány tanusít. Egy kis üveg ára használati utasítással együtt 40 kr., nagy üveg ára 70 kr.

Magyarországi főraktár: **Török József** gyógyszerháza Budapest, Király utca 12 sz.

A védjegyet és aláírást tüzetesen tessék megtekinteni! Csak oly cseppeket tessék elfogadni, melyeknek burkolatára zöld szalag van ragasztva a keszítő aláírásával (C. Brády) és ezen szavakkal: „Valóságát bizonyítom”.

A **Máriaczellii gyomorcseppek** valódián kaphatók.

Aradon: **Ring Lajos, Kiss István, Schäffer és Földes Kelemen** urak gyógyszerházaiban.
Buttyinban: **Tomcsányi L.** ur gyógyszerházaiban.
Körösbányán: **Schisegl. Károly** ur gyógyszerházaiban.
Uj Szt-Annán: **Felátár Ad. és Vargassy János** urak gyógyszerházaiban. 34 4-13.

136/1895. p. m.

Hirdetmény.

Azok, kik az 1895. évre tenyésztésre ingyen selyempetét kívánnak, felhivatnak, hogy a polgármesteri hivatalnál jelentkezve neveiket s a kívánt pete mennyiségét az ott kitett ivre feljegyezzék.

Kik később jelentkeznek kevesebb petére tarthatnak igényt.

A jelentkezők kötelezik magukat a peték átvételére.

Az ingyen petéket átvevők kötelezik magukat.

1. Mástól petét el nem fogadni.

2. Minden termett gubót beszállítani a hozzá legközelebb eső kir. beváltó intézethez, mely a pete kiosztás alkalmával megjelöltetik. A gubók tekintet nélkül arra, hogy puha, vagy dupla gubók-e, kiként egy forintjával váltatnak be, csak a külsőleg fekete gubók, mint teljesen haszonvehetetlenek fognak 10 krajczárjával beváltatni.

3. Azok akik a termett gubókat bárki másnak eladnak, egy később meghatározandó összeg erejéig meg fognak büntettni.

Arad, 1895 évi január hó 18.

Salacz Gyula

kir. tanácsos, polgármester.

3535/95.

Hirdetmény.

Arad sz. kir. város tanácsa ezennel közhirrre teszi, hogy a hadsereg lőszükségletének kiegészítése céljából Aradon a vásártéren folyó évi márczius hó 24-én katonai lóvásár fog tartatni.

A részletes hirdetmény a városházán megtekinthető.

Arad, 1895. február 16-án.

A városi tanács.

572/895.

Hirdetés.

A nagyméltóságú földmivelésügyi m. kir. miniszter ur 78948/894. sz. a. kelt rendelete nyomán közhirrre tesszük.

Számos előforduló visszaélés megszüntetése céljából és marhalevel rendszerünknek azon elvől kifolyólag, mely szerint senki oly marhalevel birtokában, amely marhalevelen leirt állat tulajdonában nincsen, azennel elrendelem, hogy mindenki köteles a többé már tulajdonában nem levő állatra vonatkozó s így érvényét veszített marhalevelet az illetékes marhalevelkező önk. beszoigáltatni, ki az ilyen marhalevelekkel az 1888. VII. t. cz. végrehajtására 1888. évi 40000. sz. a. kiadott rendelet 21. §-a értelmében jár el. A ki jelen rendeletem ellen vét, amennyiben cselekvése vagy mulasztása súlyosabb beszámítás alá nem esnék, illetve fegye mi vétséget nem képezne, kihágást követ el, mely 100 frtig terjedhető és az idézett törvényczik 156 §-ában megjelölt czélokra fordítandó pénzbüntetéssel sújtandó.

Arad, 1895. január 12-én.

A városi tanács.

314/1895.

Csödárverési hirdetmény.

Alulírott tömeggondnok közhirrre teszi, hogy vb. Novák Ferencz makói, kereskedő csödügyében a szegedi kir. törvényeszek 3797/895. számú végzésével a csödleltár 1-645 tétele alatt összeirt és 4578 frt 04 kr-ra becsült ingóságokra az árverés elrendeltetvén; — az árverés megtartására 1895. évi márczius hó 26-ik napjának délelőtt 9 órája és a következő napok tüzetek ki, mely alkalommal fűszer-, rövid-, bőráruk-, ártezi kút fűrrő eszközök-, szivattyuk-, bolti felszerelvények-, olajneműek-, borok-, tüzi fa-, bu-torok és egyéb ingóságok nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett esetleg becsáron alul is el fognak adatni.

Kelt Makón, 1895. márczius 5-én.

Dr. Fülöp György Géza
mint vb. Novák Ferencz csöd-tömeggondnoka.

288. 1-3.

6478/1895.

Hirdetés.

A nagymélt. földmivelésügyi m. kir. miniszter ur 14240/895 sz. a. kelt rendelete nyomán ezennel közhirrre tesszük, hogy a hasított körmű állatok Styriába csak is vasuton és csakis azonnali levágás céljából vihető be. Aradon 1895. évi márczius hó 9-én.

A városi tanács

Meghívás

a Weitzer János gép- waggongyár és vasöntöde rész-vénytársaság Aradon.

III-ik rendes

KÖZGYÜLÉSÉRE

mely Aradon, a gyár igazgatósági helyiségében

1895. évi márczius hó 30-án d. e. 10 órakor

fog megtartatni.

Napirend:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A felügyelő-bizottság előterjesztése.
3. A mérleg megállapítása és a nyereség felosztása iránti javaslat tárgyalása.
4. Az igazgatóság előterjesztése a részvénytöke teljes befizetésére vonatkozólag.
5. Az igazgatóság felhatalmazása a részvénytökének a fenti befizetés teljesítése után foganatosítandó további 300,000 frttal való felemelésére nézve.
6. Az alapszabályok e szerinti változtatása.
7. A felügyelő-bizottság három rendes és egy póttagjának újbóli választása.

Jegyzet: Az alapszabályok 14. §-a értelmében a részvények legalább 8 nappal a közgyűlés előtt a következő letéti helyeken letéteményezendők:

Aradon: Az Arad-csanádi gazdasági takarékpénztárnál.

Budapestben: A magyar kereskedelmi és iparbank részvény-társaságnál.

Bécsben: Schoeller és C. bankháznál.

Az igazgatóság.

239 1-3

„Aradi nyomda részvénytársaság” könyvnyomdája.